

Turkish Studies

Educational Sciences

Volume 13/11, Spring 2018, p. 543-560

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13430>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: Nisan 2018

✓ Accepted/Kabul: Haziran 2018

✍ Referees/Hakemler: Doç. Dr. Yüksel GÖĞEBAKAN – Dr. Öğr.

Üyesi Ferhunde KÜÇÜKŞEN ÖNER

This article was checked by iThenticate.

GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİNDE KÖK DEĞERLER

Süreyya GENÇ*

ÖZET

Çağın değişimleri ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda yeniden tasarlanan programlarda öğrencilerin hangi davranışlarının doğru olduğu, insani değerlerin neler olduğu ve önemi gibi konuların doğrudan yer alması önemlidir. Sadece bilginin yeterli olmadığı, bilginin yanı sıra ahlaklı, insani ve milli değerlere sahip karakterli bireylerin yetiştirilmesi görüşü giderek önem kazanmıştır. Bu sebeptendir ki eğitimde değerler boyutu öğretim programlarında yeniden tasarlanarak vurgulanmıştır. Millî, manevi, evrensel ve insani değerleri benimsemiş ve bunları içselleştirerek davranışa dönüştüren bireyler yetiştirmede Görsel Sanatlar Eğitimi önemli bir rol üstlenir. Çocuğun öğrenmesini kolaylaştırması açısından soyut bir kavram olan değeri somutlaştırmasına olanak sağlayacak etkinliklerin olabileceği Görsel Sanatlar dersinin değerler eğitiminde önemli rol üstlenebileceği düşünülmektedir. Bu önemden hareketle çalışmada; 1-8. Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarında verilen kök değerlerin durumu incelenmiştir. Öğretim programlarında yer alan kök değerler Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programına göre; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverliktir. Çalışma 2006, 2013 ve 2017 öğretim programlarıyla sınırlandırılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ile gerçekleştirilen bu çalışmada, 2006, 2013 ve 2017 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programları (İlkokul ve Ortaokul 1-8. Sınıflar) veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Çalışma sonucunda; 2006 İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında değerler eğitimi ile ilgili kazanımlarda en çok vurgulanan kök değer; *sorumluluk*, 2013 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında vurgulanan kök değer; *sevgi* ve *saygı*, 2017 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında en çok vurgulanan kök değer ise *saygı* olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Görsel Sanatlar Eğitimi, Kök Değerler, Değerler Eğitimi, Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı.

ROOT VALUES IN VISUAL ARTS EDUCATION

ABSTRACT

It is important for the new programs, which have been designed according to changes of the age and needs of the society, to directly include important issues such as which behavior of students is correct or what the humanitarian values are. The opinion stating that knowledge is not sufficient by itself and we should educate ethical individuals with humanitarian and national values individuals in addition to being knowledgeable. This is why the values aspect of education has been redesigned and emphasized on by new education programs. Visual Arts Education plays a crucial role in raising individual who have adopted national, spiritual, universal and humanitarian values and internalized these to reflect upon their actions. It is thought that the Visual Arts Class may undertake a significant role in the education of values which may have activities that would make it possible for the children's concretization of the value which is an abstract concept in terms of making it easier for the children to learn. Based on these, this study investigates the status of root values stated in 1-8th grade Visual Arts Education Programs. The fundamental values taking place in the educational programs in accordance to the Visual Arts Educational Program are justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility, patriotism and benevolence. This study was limited to 2006, 2013 and 2017 curriculums. This study, which employs the document review method among quantitative research methods, has used 2006, 2013 and 2017 Visual Arts Class curriculums (Primary School and Middle School, grades 1-8) as its data source. According to this study, the root value which has been emphasized the most during gains related to values education of the 2006 Primary School Visual Arts Class curriculum was found to be *responsibility*, the most emphasized root value in the 2013 Visual Arts Class curriculum was *love and respect*, while the most emphasized root value in the 2017 Visual Arts Class curriculum was *respect*.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

The societies having individuals with quality education introduce the characteristics of the developed country in every aspect alongside themselves. Therefore, it is of significance to educate individuals who have many characteristics such as to adapt to the contemporary conditions, be open to innovation, create knowledge, is able to interpret and be creative alongside with embracing its own core values, being sensitive and acting in accordance to the values. Lately, the negative behaviors increase day by day which we encounter in our daily lives, that we witness or hear and that affect the social life negatively. Especially the increase of problems in moral issues affect the interaction between individuals negatively and ruin the health of the society. The idea of educating individuals with character embracing humanitarian and national values besides having knowledge where having knowledge is not

just enough has become increasingly important. The quality of education will determine the future of the society which the individuals, who will form the society, will obtain from the schools forming the significant part of the learning process starting from the family ending until death. It is therefore very important to educate individuals with character who have the necessary information and skills, who are sensitive and embrace their core national values and who have internalized acting in accordance to the values and who prioritize the order of the society.

It is significant to have the topics directly in the programs that have been redesigned in accordance to the changes of the age and the needs of the society such as which behaviors are correct for the students and which values are humanitarian values and their significance. Therefore, the aspect of values in the education are redesigned and emphasized in the teaching programs. The fundamental values taking place in the educational programs in accordance to the Visual Arts Educational Program (2017: 4) are justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility, patriotism and benevolence. Those values would come to life both by themselves and by being evaluated alongside with the related sub values and other core values. The Visual Arts Education undertakes an important role in educating individuals who embrace national, moral, universal and humanitarian values and who internalize and convert those values into action. It is thought that the Visual Arts Class may undertake a significant role in the education of values which may have activities that would make it possible for the children's concretization of the value which is an abstract concept in terms of making it easier for the children to learn. Starting from this significance, it is aimed to determine how much time is allocated for the education of values and expressions of fundamental values in the Visual Arts Educational Programs.

Method

The study is limited to the educational programs of 2006, 2013 and 2017. The status of fundamental values provided in the Visual Arts Education Programs from the first to the eighth grades. In the study, the document analysis (textual scanning) technique, which is among the quantitative research methods, is used. In this study which is conducted by document analysis which is among the qualitative research methods, the Visual Arts Class educational programs (Elementary and Secondary School, from the 1st to the 8th Grades) of the years of 2006, 2013 and 2017 are used as the data source. The achievements and the introduction section of the Visual Arts Class educational programs (from the 1st to the 8th Grades) of the years of 2006, 2013 and 2017 are analyzed. Through the content analysis, the in-depth information gathering and portraying the current situation are aimed. Similar studies made about the values are examined, the achievements located in the programs are overviewed and the fundamental values located in the Visual Arts Class Educational Programs are displayed in tables.

Findings and Interpretation

In the consequence of this study conducted to determine the values located in the Visual Arts Class Educational Programs, the first significant finding is that the values education directly takes place in the current educational program. The values are directly given and by which

achievement it needs to be given is also indicated and it is limited. Additionally, a separate heading is spared for the values education in the Visual Arts Class Educational Program. At each class level, there is a list of values. The values are not seen as a separate program or an educational area, chapter, subject and the like, they take place in every unit of the whole educational-learning process. We can say that the achievements that are placed in the new program which is designed in a student-centered way, are restructured in terms of values through a different conception. In all programs that have been designed so far, the values education took place either directly or indirectly. However, in the educational programs that have been designed after the related studies conducted in the recent years on values education, it has been addressed as a direct program element. The Visual Arts Class Educational Program has been redesigned for the purpose of meeting the needs of the society alongside with the attempt to adapt to the times. It has been seen that an increasing significance is attached to the inculcation of national and moral values and direct expressions take place.

In the in general purposes and explanations of the introductory section of the Visual Arts Class Educational Program that form the subject matter of the study, many values are located. The fundamental value which is emphasized the most in the 2006 Elementary Education Visual Arts Class Educational Program is *love*, the fundamental values which are emphasized the most in the 2013 Elementary Education Visual Arts Class Educational Program are *honesty*, *self-control*, *respect* and *responsibility* and the fundamental values which are emphasized the most in the 2017 Elementary Education Visual Arts Class Educational Program are *respect*, *responsibility* and *patriotism*.

The fundamental value which is emphasized the most in the achievements in regards to the values education in the 2006 Elementary Education Visual Arts Class Educational Program is *responsibility*, the fundamental values which are emphasized the most in the 2013 Elementary and Secondary Education Visual Arts Class Educational Program are *love* and *respect* and the fundamental values which is emphasized the most in the achievements of the 2017 Visual Arts Class Educational Program is *respect*. In regards to those information, it is seen that the values that are emphasized the most in the latest current programs are the values of *respect*, *patriotism* and *responsibility*. When we think of the negative behaviors and events that we have encountered lately, we can say that the values that we need to remember the most overlap with the values that emerge at the end of the study.

Conclusion and Suggestions

The increase of moral problems in societies is directly related to the issue of values education. Thus, the matter of values and their education has come up and they have become the topic of many studies as it is the case in this study. Thus education of individuals who are good persons, good citizens, who are in harmony with their environment, having a solid character and converting their values into action are one of the targets of education. In the values education, it is aimed to create a healthy, consistent and balanced character among the students. It is both about preparing them for life and for raising good individuals. The information, experience and behaviors that the students are going to achieve through

the Visual Arts Education will be influential for them to become a good citizen. The Visual Arts Class will be influential in educating citizens with good character through values education that may be fun for students at each age group and that would get the attention of the students through its unique way of coverage and activities.

The following suggestions have been made out of the findings of this study: Studies may be made regarding how the value expressions that are expressed in the achievements are perceived by the teachers and students, how they are covered in the Visual Arts Classes and how the values may be transmitted effectively by which activity. Additionally, in service trainings may be provided regarding the training of the teachers who teach Visual Arts Classes in terms of application and scientific studies may be increased at the universities regarding the values education in the Visual Arts Classes.

Keywords: Visual Arts Education, Root Values, Values Education, Visual Arts Class Curriculum

Giriş

Nitelikli eğitim almış bireylerin yer aldığı toplumlar beraberinde her boyutu ile gelişmiş ülke olma özelliğini getirir. Günün şartlarına ayak uydurabilen, yeniliğe açık, bilgi üreten, yorum yapabilen, yaratıcı olması gibi daha birçok özelliğe sahip olmasının yanı sıra kendi öz değerlerine sahip çıkan, duyarlı ve değerlere uygun davranış gösteren bireyler yetiştirmek bu sebeple çok önemlidir. Son zamanlarda günlük yaşamımızda karşılaştığımız, tanık olduğumuz veya duyduğumuz toplum hayatını etkileyen olumsuz davranışlar gün geçtikçe artmaktadır. Özellikle ahlaki sorunlarda ki artış kişiler arasındaki etkileşimi de olumsuz yönde etkilemekte ve toplum sağlığını bozmaktadır.

Çevresinde olup-bitene karşı duyuları eğitilmemiş olan birey duyarsız kalır. Bakar görmez, işitir duymaz olur (İpşiroğlu, 1994: 15). Nitelikli insan anlamında gelişme bireyin gelişim sürecinde onu çok boyutlu olarak etkileyen sanat eğitimi yoluyla olacaktır. Birey sanat etkinlikleri yolu ile; kendi yetilerinin farkına varır, etrafında değişen olaylara karşı farklı bir gözle bakmayı davranışa dönüştürür, kişiliğini geliştirme fırsatı bulur, grupla çalışma ve birlikte iş bitirme alışkanlığı edinir, sorumluluk üstlenir, özgüven duygusunun gelişmesi olanak bulur. Sanat eğitimi, birey için içinde yaşadığı dünyayı kavramada, karşılaştığı problemleri çözmeye, gördüğü, hissettiği şeylere karşı reaksiyon göstermede son derece önemli bir rol üstlenir (Gel, 1994: 37-40). Estetik değerlerin değiştiği çağımızda 20. yüzyılın başından beri sanat, toplumsal gerçeklerle hesaplaşma gibi yeni bir işlev üstlenmiş durumdadır. Sanatçı artık çoktan beri toplumsal olguların içinde yaşıyor ve kendini bunlardan sorumlu tutuyor. Sadece kendi ülkesinde olanlarla değil tüm dünyada olup bitenlere karşı dünya vatandaşı olarak sorumluluk duyuyor. Endüstri toplumlarında ilerleme, yaratıcı düşünce ve bilimin etkileşimiyle gerçekleşebilmiştir. Köklü ve tutarlı bir sanat eğitimi bireysel yeteneğinin bütün boyutlarıyla gelişmesine olanak tanır, topluma yaratıcılık yolunu açar. Bu yol; düş, teknoloji ve sanat kendini yenileyerek gelişen bir kültürü kasteder. Bu bakımdan sanat eğitimi, öğretimin her aşamasında olmalıdır (İpşiroğlu, 1994: 14).

Sanatın işlevi ne salt duygusal rahatlama ne de salt haz duyurmaktır. Sanatın çok yönlü, kültürel, iletişimsel, bilgilendirici, aydınlatıcı ve davranış geliştirici işlevi yine çok yönlü ve önemlidir. Sanatın bu “değeri kendinde” işlevleri ve yalnız sanata özgü nitelikleridir ki kişinin bir farklı boyutta zihinsel gelişimini sağlar. Bunu sanattan başka hiçbir alan sağlayamaz (Kırıçoğlu, 1991: 12). Çağdaş eğitimin temel taşlarından biri olan sanatın yeri eğitimde hiçbir şeyle doldurulamaz. Eğitimde bu temel taşın eksikliği, bireylerin kişiliklerinin gelişmesinde boşluklar bırakacaktır. Bu nedenle gelecek kuşaklarda büyük eksikliklere sebep olacak ve toplumda

onanılmaz olumsuz gelişmeler yaşanacaktır. Sanatın eğitim bütünlüğü içinde; düşünmeyi öğrenme, kişilik gelişmesi ve kişiye yaratıcılık yollarının açılması yönünden önemi üç noktada toplanabilir. Bunlar aynı zincirin halkaları olarak içiçe girer ve birbirlerini tamamlarlar (İpşiroğlu,1994: 14).

Yaratıcı bir kişilik gelişmesine katkı sağladığı gibi güven duygusuna sahip, çevresindeki çirkinliklerden rahatsız olabilecek duyarlı, işe ve emeğe saygılı bir kişilik geliştirmesine, iş bölümü yoluyla grup içinde sorumluluk almasına, paylaşmasına, doğa ve kültür değerlerine sahip çıkma anlayışının geliştirilmesine yönelik amaçları vardır sanat eğitiminin (Gel, 1994: 43-44). Nitelikleri ayırsamayı, değerlerle düşünmeyi öğrenen bireyin estetik açıdan bakış ve görüş alanı da genişler. Tek boyutta kalan beğenileri, kendi bildiklerini ve sevdiklerini sadece güzel sayan insanlar yerine geniş bakış açısıyla düşünebilen nitelikli bireyler yetiştirmek sanat eğitiminin amaçlarından biridir. İçinde yaşanan kültüre, diğer kültürlere, geçmişe ve çağdaşta aynı değerde ilgi, bilgi ve sevgiyle yaklaşım, gelişmiş bu görsel yetiye ve geniş sanatsal düşünmeye bağlıdır. Her yeniliğe kapalı zihinler yerine her yeniliğe açık bireyler yetiştirmek bu yolla olur (Kırıçoğlu,1991: 56). Toplumu meydana getirecek olan bu bireyler aileden başlayıp ölümüne kadar olan öğrenme sürecinde önemli bir bölümünü oluşturan okullarda alacağı eğitimin niteliği, yaşadığı toplumun geleceğine yön verecektir. Gerekli bilgi, beceriye sahip, duyarlı, öz-milli değerlerine sahip çıkan, değerlere uygun davranmayı içselleştirmiş, toplum düzenine önem veren karakterli insanların yetişmesi bu sebeple çok önemlidir.

Scwhartz&diğerleri'ne (2001) göre değerler; “kişiden kişiye değişmekle beraber insanların davranışlarına rehberlik eden prensipler, amaçlar, inançlar” dır (Akt. Yıldırım, 2017). Haralambos'a (1987) göre; değerler hayati derecede toplum hayatının düzene konulmasında önemli roller üstlenir, toplumun sağlığı açısından da çok önemlidir. Kaos, karmaşa ve düzensizlik böylesi değerlerin olmadığı toplumlarda kaçınılmaz bir son olur (Akt. Turan ve Ulusoy, 2014: 4). 1920'li yıllara dayanan değerler geçmişine baktığımızda; toplumsal ve ahlaki değerlere verilen önemin 1990'lı yıllarda yerini bireysel uyum değerlerine bıraktığını görmekteyiz. Bu dönemden sonrası ortaya çıkan toplumsal ve ahlaki sorunlar, değerler ve ahlak eğitimi tekrar gündeme getirmiştir (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008, Akt. Turan ve Ulusoy, 2014: 7). Son zamanlarda sıkça duyduğumuz üzerinde durduğumuz değer kavramı araştırma konusu olmuş ve üzerine birçok tanım yapılmıştır. Türk Dil Kurumu değeri; “bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” şeklinde tanımlamıştır. Ulusoy ve Dilmaç'a (2014:16) göre; “insanı insan yapan özelliklere sahip olan ve insanı diğer canlılardan ayıran temel özellikleri içinde barındıran ve insanların davranışlarına yön veren inançlar bütünü” olarak tanımlamaktadır. Aydın'a (2010: 1) göre değer; “arzu edilen, arzu edilebilen şey, olaylarla ilgili insan tutumu demektir. Değerler, ideal davranış biçimleri veya hayat amaçları hakkındaki inançlarımız, davranışlarımıza yön gösteren ölçülerdir”.

Değerler; bir toplumun arzu ettiği güzel tutum ve davranışlar, ulaşmak istediği hedeflerdir. Toplum tarafından doğruluğu kabul edilmiş kural ve kaidelerdir. Toplumdaki ideal olan düşünce ve davranış kalıplarını ortaya koyar. Değerler eğitimi, toplumda iyi-olumlu düşünce ve davranışların yaygınlaştırılması, kötü-olumsuz düşünce ve davranışların ise, iyi-olumlu düşünce ve davranışlara dönüştürülmesinin sağlanmasında önemli rol üstlenir (Turan ve Ulusoy, 2014: 5). Değerler öğretilbilir ve öğrenilebilen olgulardır ve toplumlarda değişik şekiller alır, farklı değerlendirilir. Bu durum sonradan öğrenilmiş olduğunu gösterir. Olaylar karşısında nasıl davranmamız gerektiğini, nasıl tepki vermemiz gerektiğini içinde yaşadığımız toplumun yetişkin bireylerinden veya akranlarımızdan öğreniyoruz. Öyleyse değerler herşeyden önce eğitimin konusudur (Aydın, 2010: 2). Eğitimin her alanında duyuşsal eğitime önem verilmemesi, bireylerin sahip oldukları önemli potansiyellerini kullanamamalarını sebep olacaktır. Duyuşsal boyut (duygular, sevinçler, inançlar, tercihler, duygulanımlar, beklentiler, istekler, takdir duyguları, değerler, ahlak ve etik değerler vb. öğeler) hem bireysel anlamda hem de toplumsal yaşam anlamında vazgeçilmez bir boyuttur (Ulusoy ve Dilmaç 2014: 9-10). Moral değerler ve moral otorite ihtiyacını da göz ardı etmeyecek bir anlayışın

eğitim sistemine dahil edilmesi demek hayatta sadece başarılı bireyler değil aynı zamanda ahlaki ve sosyal değerleri benimsemiş bireylerin yetiştirilmesi demektir (Yaşaroğlu, 2013: 851).

Çağın değişimleri ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda yeniden tasarlanan programlarda öğrencilerin hangi davranışlarının doğru olduğu, insani değerlerin neler olduğu ve önemi gibi konuların doğrudan yer alması önemlidir. Sadece bilginin yeterli olmadığı, bilginin yanı sıra ahlaki, insani ve millî değerlere sahip karakterli bireylerin yetiştirilmesi görüşü giderek önem kazanmıştır. Bu sebeptendir ki eğitimde değerler boyutu öğretim programlarında yeniden tasarlanarak vurgulanmıştır.

Öğretim programlarında yer alan kök değerler Görsel Sanatlar Öğretim Programına (2017: 4) göre; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverliktir. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır. Değerler eğitimi Aktepe'ye (2010) göre; soyut kavramlardan oluşan bir yapı olmasından dolayı öğrencilerin içselleştirmeleri zordur. Bu sebeple verilmesi istenen değerle ilgili etkinlik temelli eğitim yapılması önemlidir (Akt. Turan ve Ulusoy, 2014: 8). Bekdemir ve Işkın (2017); değerlerin daha çok kişilerarası ilişkilerle ortaya çıkan bir boyutunun olması sebebiyle drama ve rol oynama gibi öğrencinin etkileşim halinde bulunabilecekleri yöntemlerle daha kalıcı etkilere yol açabileceğini vurgulamışlardır.

Öğrencileri bu kavramlarla erken yaşlarda tanıştırmak, kendi yaşlılarıyla birlikte çeşitli masal, hikaye ve grup etkinliklerinden yararlanarak sevgi, saygı, hoşgörü, paylaşma, işbirliği, sorumluluk gibi pek çok değer konusunda düşündürmek programların amaçları arasındadır. Daha çok bilişsel süreçlere hitap etmesine rağmen değerler yaşantıyla öğrenilir. Sınıf içinde oluşturulacak ortak sosyal doku, öğrencilere verilen sorumluluk, olumlu ya da olumsuz pekiştirmeyle öğrencilerin değerlerini geliştirmelerine zemin oluşturulmalıdır (Ayдын, 2010: 3).

Çocuğun öğrenmesini kolaylaştırması açısından soyut bir kavram olan değeri somutlaştırmasına olanak sağlayacak etkinliklerin olabileceği Görsel Sanatlar dersinin değerler eğitiminde önemli rol üstlenebileceği düşünülmektedir. Bu önemden hareketle, Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarında değerler eğitimine ve kök değer ifadelerine ne kadar yer verildiğini belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem

Çalışmada nitel analiz yöntemlerinden doküman incelemesi (belgesel tarama) tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırmanın amacını oluşturan olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmalarda önemli bilgi kaynağı olan dokümanlar etkili bir şekilde kullanılır. Bu tür araştırmalarda araştırmacı; ihtiyacı olan veriyi, gözlem veya görüşme yapmaya gerek kalmadan elde edebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2003:140-141). Çalışmada; 2006, 2013 ve 2017 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarının da (1-8. Sınıflar) yer alan kazanımlar ve giriş kısmı analiz edilmiştir. İçerik analizi ile derinlemesine bilgi alma ve mevcut durumu ortaya koyma amaçlanmıştır. Değerler üzerine yapılmış benzer çalışmalar incelenmiş, programlarda yer alan kazanımlar gözden geçirilmiş ve Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarında yer verilen kök değerler tablolar halinde gösterilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde, 2006, 2013 yılında uygulanmaya başlanan ve en son yayınlanan 2017 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında kök değerlere yer verme durumunun analizi neticesinde elde edilen bulgulara yer verilmiştir. İlk olarak programların giriş kısmında yer verilen değerler eğitimi ile ilgili açıklamalar incelenmiştir. İkinci aşamada, programın kazanımlarında yer verilen kök değerler betimlenmeye çalışılmıştır.

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarında Yer Verilen Değerler Eğitimi İle İlgili Açıklamalar

Tablo 1. 2006 İlköğretim (1-8.sınıflar) Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı giriş kısmında yer verilen kök değerler

Giriş Başlığı	Değer İfadeleri	Değerler
Önsöz (s. 7) artık insanın insani değerlerine sahip çıkması, insan ve doğa sevgisi, dostluk, kardeşlik gibi bağların geliştirilmesi çabası, bütün eğitim alanları ile birlikte sanat eğitiminin de esas amaçları olarak yerli yerine oturtulmak zorundadır..... Sanat eğitimi, sevgiyi ve saygıyı, öğrencinin kendini özgürce ifade etmesi ilkesi ile birleştirme ve bunları soyut kavramlar olmaktan çıkararak yaşamın her alanına dahil etme sorumluluğu içindedir.....	Sevgi Dostluk Saygı
1. Görsel Sanatlar Dersinin Genel Amaçları A. Bireysel ve Toplumsal Amaçlar (s. 10)	1. Öğrenciye yaşamı ve doğayı gözlemlene duyarlılığı kazandırmak,..... 3.Öğrencinin yeteneklerini fark etmesini, kendine güven duygusu kazanmasını ve kendini geliştirmesini sağlamak,..... 5.Öğrencinin ilgisini, bu alandaki çeşitli kaynaklarla besleyebilmek (müze, galeri, tarihi eser vb.) ve bu yolla geçmişine sahip çıkma ve geleceğini yapılandırma bilinci kazandırmak,..... 8. Ulusal ve evrensel değerleri tanıyabilme ve anlayabilme bilincini kazandırmak, 9. Geçmişten günümüze miras kalan sanat eserlerinden haz alma ve onur duyma hassasiyeti kazandırmak, 10. İşbirliği yapma, paylaşma, sorumluluk alma, kendine saygı duyduğu kadar başkalarına da saygı duyma bilinci ve duyarlılığı kazandırmak, 11. Öğrencinin ruh sağlığını koruma, iç dünyasını anlatma ve bedenine saygı duyma bilinci geliştirmesini sağlamak, 12. Öğrenciye aklını, duygularını, zevklerini sorgulama bilinci kazandırmaktır.	Öz Denetim Sevgi Saygı Sorumluluk Vatanseverlik Sabır Yardımseverlik
1.Görsel Sanatlar Dersinin Genel Amaçları C. Estetik Amaçlar (s. 11)2.Geçmişten günümüze miras kalan sanat eserlerinden ve doğadan haz alma, onlarla gurur duyma ve onları koruma bilinci kazandırmak, 3.Öğrenciye görsel sanatlar sevgisi ve bu sevgiyi hayatının her alanına yansıtabilme, bunu davranış biçimi haline getirebilme yeterliliği kazandırmak,..... 5.Öğrenciye kendini ifade edebilmede estetik değerlerden yararlanma yeteneği kazandırmaktır.	Sevgi Sorumluluk Vatanseverlik
1.Görsel Sanatlar Dersinin Genel Amaçları a. Temel Beceriler (s. 11-12)	Sanatsal ifadelerde görsel ve biçimsel anlatımın yanında, programla ulaştırılması beklenen temel beceriler şunlardır: • • Sorumluluk alma, • Başladığı işi bitirme, • Kişisel ve sosyal değerlere önem verme, • Estetik yaşam kültürü edinme, • Çevre ve doğa bilinci kazanma, • Milli, manevi ve evrensel değerlere duyarlı olmalıdır.	Sorumluluk Saygı Yardımseverlik Sevgi Vatanseverlik Adalet Dostluk Dürüstlük Öz-denetim Sabır
1.Görsel Sanatlar Dersinin Genel Amaçları	Müze Bilinci öğrenme alanı ile öğrenciler; •	Sorumluluk Sevgi Vatanseverlik

b. Müze Bilinci (s. 13)	<ul style="list-style-type: none"> • Çok çeşitli ve zengin arkeolojik katmanlardan oluşan T.C. topraklarını, Anadolu medeniyetlerini tanıyarak ve bu değerlere sahip çıkma bilinci edinirler. • Müzelerin eğitim yoluyla kişilere sunacağı geniş imkanlar ve bakış açılarının yanı sıra, öğrencilerin yeni yaratımları ortaya çıkarması ve içinde buldukları toplumu, coğrafyayı ve bunun sonucunda da farklı kültürleri kavraması sağlanır.
----------------------------	--

Görsel Sanatlar dersi için 2006 yılında uygulanmaya başlanan öğretim programında giriş kısmında değerler eğitimi ile ilgili ayrı bir başlık bulunmamaktadır. Programın amaçları kısmında yer yer değerler eğitimi ile ilgili açıklamalara rastlamaktayız.

Tablo 1 incelendiğinde; değerler eğitimi ile ilgili olarak Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında; önsöz, görsel sanatlar dersinin genel amaçları kapsamında bireysel ve toplumsal amaçlar, estetik amaçlar, temel beceriler ve müze bilinci başlığı altında açıklamalar olduğunu görmekteyiz. Tablo 1'e göre; programda yer alan bu açıklamalar kısmında 10 kök değere de yer verildiği görülmektedir. En çok üzerinde durulan kök değerlerin başında *sevgi* değerinin olduğu, sonrasında *saygı*, *sorumluluk* ve *vatanseverlik* değerlerinin olduğu söylenebilir. Aynı zamanda programın giriş kısmında yer alan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarından; Madde 2 "*Türk milletinin bütün fertlerini; 1. Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasa'da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek*" ve "*2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek*" (MEB; 2009: 10) olan madde ile tablo 1'de gösterilen Görsel Sanatlar dersinin genel amaçları ve bahsettiği değerler ile örtüşmektedir.

Tablo 2. 2013 İlkokul ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1- 8. sınıflar) giriş kısmında yer verilen kök değerler

Giriş Başlığı	Değer İfadeleri	Değerler
Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Amaçları (s. 1)	<p>.....Görsel sanatlar,duygusal gelişime katkıda bulunarak duygu birliği oluşturan,farklı fikirler ülkeler ve kültürlerle iletişim kurarak onlara saygı duymayı öğreten ve empati gibi değerleri kazandırarak, kültürel mirasa değer vermenin önemini kavratın, eleştirel düşünmesi ve problem çözmesi için eğitsel süreci organize eden bir alandır.....öğretim programının temel hedefleri;</p> <p>.....Görsel sanatlara ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan,.....</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sanat alanında etik davranış gösteren,..... • Çevresini inceleyen, ondan esinlenen ve onu gelecek nesillere aktaran, 	<p>Öz Denetim Sorumluluk Saygı Vatanseverlik Dürüstlük Adalet</p>
Programın Öğrenme Alanları (s. 2-3)	<p>1. Görsel İletişim ve Biçimlendirme Bu alanda öğrencilerin;Sanat eserlerinin anlamını ve değerini kavrarken kendisinin ve akranlarının oluşturduğu görsel sanat çalışmalarına saygı duymayı öğrenmeleri,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dersle ilgili materyal, malzeme ve gereçlerini gereksiz yere harcamadan, aile ekonomisini düşünerek kullanmaları,..... • Görsel sanat çalışmalarını oluştururken telif hakları gibi konulara ilişkin etik davranışlar göstermeleri..... <p>2. Kültürel Miras Bu alanda öğrencilerin;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tarihi süreç içerisinde Türk kültürü başta olmak üzere farklı toplum ve kültürlerde ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,..... • Müze, ören yerleri, tarihi mekanlar, sanat galerisi, sanatçı atölyeleri ve bunun gibi yerlerdeki kültür-sanat eserlerini incelemeleri,..... <p>3. Sanat Eleştirisi ve Estetik Bu alanda öğrencilerin;Görsel sanatlarla ilgili tartışmalarda ortaya konulan görüşlerin, sanat eserine yönelik düşüncelerin ve tercihlerin farklı olabileceğini görmeleri,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Görsel sanat alanındaki etik kuralları bilmeleri amaçlanmıştır. 	<p>Saygı Öz-Denetim Dürüstlük Sorumluluk</p>

Tablo 2'yi incelediğimizde; 2013 yılında uygulanmaya başlanan Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında değerler eğitimi ile ilgili olarak, programın amaçları ve programın öğrenme alanları başlığı altında açıklamalar olduğunu görmekteyiz. Görsel Sanatlar dersi için 2013 yılında uygulanmaya başlanan öğretim programının giriş kısmında da değerler eğitimi ile ilgili ayrı bir başlık bulunmamaktadır.

Programın amaçları ve programın öğrenme alanları başlığı altında 6 kök değere yer verildiği görülmektedir. Bu değerlerin; *adalet, dürüstlük, öz-denetim, saygı, sorumluluk ve vatanseverlik* olduğu söylenebilir. Tablo 2'ye göre en çok bahsi geçen değerler; *dürüstlük, öz-denetim, saygı ve sorumluluk*'tur.

Tablo 3. 2017 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar) giriş kısmında yer verilen kök değerler

Giriş Başlığı	Değer İfadeleri	Değerler
Öğretim Programının Amaçları (s.3)	<p>.....</p> <p>2.İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak.</p> <p>3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle milli ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzeyde beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak.</p> <p>4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, milli ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasında katkıda bulunan, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzeyde beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayat hazır bireyler olmalarını sağlamak.</p>	<p>Öz Denetim</p> <p>Sorumluluk</p> <p>Saygı</p> <p>Yardımseverlik</p> <p>Sevgi</p> <p>Vatanseverlik</p> <p>Adalet</p> <p>Dostluk</p> <p>Dürüstlük</p> <p>Sabır</p>
Öğretim Programlarının Perspektifi (s. 4)	<p>.....Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz toplumumuzun milli ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır.....</p>	
Değerlerimiz (s. 4)	<p>.....Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.</p>	<p>Adalet</p> <p>Dostluk</p> <p>Dürüstlük</p> <p>Öz Denetim</p> <p>Sabır</p> <p>Saygı</p> <p>Sevgi</p> <p>Sorumluluk</p> <p>Vatanseverlik</p> <p>Yardımseverlik</p>
Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı’nın Özel Amaçları (s. 8)	<p>.....algı ve estetik bilincine sahip.....kendi kültürü ile diğer kültürlerle ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan.....sanat alanında etik davranış gösteren.....</p>	<p>Saygı</p> <p>Sevgi</p> <p>Sorumluluk</p> <p>Vatanseverlik</p> <p>Dürüstlük</p>

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nda Alana Özgü Beceriler (s. 9),Sanatsal Etik,.....Eleştirel Düşünme, Estetik Duyarlılık, Kültürel Miras, Öz Farkındalık,.....	Sorumluluk Saygı Vatanseverlik Öz Denetim
Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın Yapısı (s. 11)	<p>.....</p> <p>1. Görsel İletişim ve Biçimlendirmegörsel sanat çalışmalarına saygı duymayı öğrenmeleri,.....görsel sanat çalışmalarını oluştururken telif hakları gibi konulara ilişkin etik davranışlar göstermeleri amaçlanmıştır.</p> <p>2. Kültürel Mirasfarklı toplum ve kültürlerde ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,.....müze, öğren yeri, tarihi mekanlar, sanat galerisi, sanatçı atölyeleri ve bunun gibi yerlerdeki kültür-sanat eserlerini incelemeleri,.....Türk kültüründe yardımlaşma amaçlı inşa edilen eserleri (sebil, darüşşifa, imarethane, kervansaray vb.) incelemeleri amaçlanmıştır.</p> <p>3. Sanat Eleştirisi ve Estetikgörsel sanatlarla ilgili tartışmalarda ortaya konulan görüşlerin, sanat eserine yönelik düşüncelerin ve tercihlerin farklı olabileceğini görmeleri ve bu düşüncelere saygı duymayı öğrenmeleri, sanata ve sanatçıya saygı duymayı öğrenmeleri, görsel sanat alanındaki etik kuralları bilmeleri amaçlanmıştır.....</p>	Saygı Dürüstlük Sevgi Sorumluluk Vatanseverlik Yardımlaşma Sabır

Tablo 3'ü incelediğimizde; 2017 yılında kabul edilen Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında değerler eğitimi ile ilgili olarak; "Öğretim Programının Amaçları, Öğretim Programlarının Perspektifi, Değerlerimiz, Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Özel Amaçları, Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında Alana Özgü Beceriler ve Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Yapısı" başlığı altında açıklamalar olduğunu görmekteyiz. Görsel Sanatlar dersi için 2017 yılında kabul edilen öğretim programında giriş kısmında değerler eğitimi ile ilgili "Değerlerimiz" adı altında ayrı bir başlık bulunmaktadır.

Programda yer alan bu başlıklar altında 10 kök değere de yer verildiği görülmektedir. Tablo 3'e göre en çok bahsi geçen kök değerler; *saygı, sorumluluk ve vatanseverlik*'tir diyebiliriz.

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarının Kazanımlarında Yer Verilen Kök Değerler

Tablo 4. 2006 İlköğretim (1-8.sınıflar) Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı kazanımlarında yer verilen kök değerler

Sınıf Düzeyi	Kazanım Numaraları			Etkinlik Adı	Kök Değerler
	Öğrenme Alanı				
	GSB	GSK	MB		
1	7	5,6	3	1,3,4. "Müze'yi Tanıyorum" (MB)	Sorumluluk Sevgi
2	8	1,2,3,4	1,2,4	1,7,8. "İzindeyiz" (GSB) 1."Eşyalarımı Düzenliyorum" (GSK) 1,2,3,4. "Çevremizi Temiz Tutalım" (GSK) 1,2. "Müzemize Hoş Geldiniz!" (MB) 1,2,3. "Müzemize Davetlisiniz" (MB)	Vatanseverlik Sorumluluk Yardımseverlik Sevgi
3	14	2	1,4	1,2. "Hayvanat Bahçesi" (GSK) 1,4. "200 Yıl Sonra" (MB)	Vatanseverlik Saygı Sevgi Sorumluluk
4	14	3	1,5	2,3,14. "Renklerle Oynuyorum" (GSB) 3."Sürpriz" (GSK) 1,3. "Takvim" (MB)	Saygı Dostluk Sevgi Vatanseverlik Sorumluluk
5	10	4,5	1,5	1,2. "Müze'ye Gidiyorum" (MB)	Saygı Dostluk Vatanseverlik Sorumluluk
6	9	2,4	2,5,6	2."Suda Yüzen Renkler" (GSK) 2,4. "Güzel Ülkem" (GSK) 2,6. "Şeffaf Renkler" (GSK) 2,4,5,7. "Ulusal Kültür Ürünlerimiz" (GSK) 3,4,5. "Anadolu" (MB) 5."Maske Yapıyorum"	Saygı Vatanseverlik Sorumluluk Sevgi
7	9	9	1,2,3,8, 9,10,11	9."Kültürlerin Buluşması" (GSK) 8."Eser Avı" (MB) 8,10. "Yeraltından Müze'ye" (MB) 9."Eserlerimiz Nerede?" (MB)	Sevgi Saygı Vatanseverlik Sorumluluk
8	6,7	-	5,7	6."Desen" (GSB) 3,4,5,6. "Sanal Ortamda Müze'yi Tanıyorum" (MB) 6,7. "Tarihi Sanat Eserleri Bize Neler Söylüyor" (MB)	Saygı Sevgi Vatanseverlik Sorumluluk

2006 İlköğretim (1-8.sınıflar) Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı üç öğrenme alanı altında yapılandırılmıştır: Görsel Sanatlarda Biçimlendirme (GSB), Görsel Sanat Kültürü (GSK) ve Müze Bilinci (MB). Kazanımlar, öğrencilerin gelişim seviyelerine ve öğrenme alanının özelliğine göre birinci sınıftan sekizinci sınıfa doğru kademeli olarak verilmiştir. Programda yer verilen etkinlik örnekleri de birer tavsiye niteliğinde ve öğretmene yardımcı olması amacıyla hazırlanmıştır.

Tablo 4'ü incelediğimizde toplam 44 kazanımın değerler eğitimi ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Kazanımlarda ifade edilen kök değerler; *dostluk*, *saygı*, *sevgi*, *sorumluluk*, *vatanseverlik* ve *yardımseverlik* 'tir diyebiliriz. En çok ifade edilen kök değer *sorumluluk* değeridir.

Daha sonrasında *sevgi*, *vatanseverlik* ve *saygı* değerleri gelmektedir. Programın kazanımlarında değer ifadeleri dolaylı olarak yer almaktadır. Özellikle her sınıf düzeyinde müze bilinci öğrenme alanında ifade edilen “ülkemizde müze, ören yeri, tarihi eser, anıt vb. zenginliklere sahip olmasından gurur duyar” kazanımı ile örtülü olarak *sorumluluk* ve *vatanseverlik* değerine yer verdiği belirlenmiştir. Programda yer alan bir diğer kazanım olan 1.sınıf görsel sanat kültürü öğrenme alanı “5. kendi yaşam alanını düzenlerken doğal çevreyi korumanın gerekliliğini kabul eder ve 6.evini, odasını, okulunu, sınıfını düzenli ve temiz tutmanın önemini kabul eder” örneklerinde de olduğu gibi *sorumluluk* değer ifadesi dolaylı olarak yer almaktadır.

Tablo 5. 2013 İlkokul ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1-8. Sınıflar) kazanımlarında yer alan kök değerler

Sınıf Düzeyi	Kazanım Numaraları			Kök Değerler
	Öğrenme Alanı			
	GİB	KM	SEE	
1	-	1.2.1	-	Sevgi
		1.2.2		
2	2.1.1 2.1.2	2.2.1	2.3.2	Sevgi
		2.2.2		Saygı
		2.2.3		Sorumluluk
		2.2.4		Sabır
3	3.1.1	3.2.2	3.3.1	Saygı
			3.3.6	Sabır
			3.3.7	Sevgi Dürüstlük
4	4.1.1	4.2.2	4.3.3 4.3.4	Saygı
		4.2.3		Sevgi
		4.2.4		Dürüstlük Sabır
5	5.1.1	5.2.1 5.2.2	5.3.1	Saygı
			5.3.4	Dürüstlük
			5.3.5	Sevgi
			5.3.6	Sabır
			5.3.7	Öz-Denetim
6	6.1.1	6.2.2	6.3.1 6.3.5 6.3.6	Saygı
		6.2.4		Öz-Denetim
		6.2.5		Sevgi
7	7.1.1 7.1.2	7.2.1	7.3.5 7.3.6	Saygı
		7.2.4		Sabır
8	8.1.1 8.1.2	8.2.4	8.3.4	Sevgi
				Saygı Sorumluluk Öz-Denetim

2013 yılında uygulanmaya başlanan güncel İlkokul ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1-8. sınıflar) üç temel öğrenme alanına göre tekrar yapılandırılmıştır. Bu öğrenme alanları: Görsel İletişim ve Biçimlendirme (GİB), Kültürel Miras (KM), Sanat Eleştirisi ve Estetik (SEE) şeklindedir. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı’nda, her sınıf düzeyi için temel öğrenme alanlarına göre ele alınma sistemi numaralandırılmıştır. Numaralandırma sisteminde öncelikle sınıf düzeyi, ardından temel öğrenme alanı ve sonunda ise kazanım numarasına yer verilmiştir. Programda ayrı bir şekilde etkinlik örnekleri verilmemiştir. Özel ilgi gerektiren öğrenciler için yönlendirici ve öğretmene esnek olma olanakları sunacak biçimde tasarlandığı ifade edilmiştir.

Tablo 5'ü incelediğimizde toplam 45 kazanımın değerler eğitimi ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Dolaylı ve doğrudan toplam 6 kök değer ifadesine yer verilmiştir. Kazanımlarda ifade edilen bu kök değerler; *sevgi*, *saygı*, *sorumluluk*, *sabır*, *dürüstlük* ve *öz-denetim*'dir diyebiliriz. En çok ifade edilen kök değer *sevgi* ve *saygı* değeridir. Daha sonrasında *sabır*, *dürüstlük*, *öz-denetim* ve *sorumluluk* değerleri gelmektedir.

Tablo 6. 2017 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar) kazanımlarında yer alan kök değerler

Sınıf Düzeyi	Kazanım Numaraları			Kök Değerler
	Öğrenme Alanı			
	GİB	KM	SEE	
1	1.1.3 1.1.8 1.1.9	1.2.1 1.2.2	-	Saygı Dostluk Sevgi Yardımsverlik Vatanseverlik Sorumluluk
2	2.1.5 2.1.8	2.2.2 2.2.3	2.3.2	Sevgi Saygı Yardımsverlik Sorumluluk Adalet Öz-Denetim Dostluk Vatanseverlik
3	3.1.3	3.2.2	3.3.7	Saygı Sorumluluk Adalet Dostluk Sabır Sevgi Vatanseverlik Dürüstlük
4	-	4.2.2 4.2.3 4.2.4	4.3.3 4.3.4	Saygı Adalet Sevgi Dürüstlük Yardımsverlik
5	5.1.1	5.2.2 5.2.3	5.3.7	Yardımsverlik Saygı Dostluk Sorumluluk Adalet Dürüstlük Sevgi
6	6.1.7 6.1.9	6.2.4	6.3.1	Saygı Adalet Öz-Denetim Sorumluluk Vatanseverlik
7	7.1.7	-	7.3.6	Saygı Dostluk Sorumluluk
8	8.1.4	8.2.4	-	Sevgi

Dostluk
Saygı
Yardımsverlik
Sorumluluk
Adalet

2017 yılında kabul edilen güncel Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında 2013 yılında uygulanmaya başlanan program gibi üç temel öğrenme alanına göre yapılandırılmıştır. Bu öğrenme alanları: Görsel İletişim ve Biçimlendirme (GİB), Kültürel Miras (KM), Sanat Eleştirisi ve Estetik (SEE) şeklindedir. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlar öğrenme alanlarına göre numaralandırılmış, kazanımla ilgili sınırlamalar ve açıklamalar kazanımı izleyen satırda ifade edilmiştir. Programda ayrı bir şekilde etkinlik örnekleri verilmemiştir. Her sınıf düzeyinde öğrenciler için kazandırılması hedeflenen değer ifadelerine doğrudan yer verilmiştir. Ayrıca hedeflenen değerlerin eğitiminde belirlenen kazanımı izleyen satırda “*kazanımla ilgili değerler üzerinde durulmalıdır*” şeklinde ifadeye yer verilmiş ve sınırlandırılmıştır.

Tablo 6'yı incelediğimizde; toplam 30 kazanımın değerler eğitimi ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Doğrudan 10 kök değer ifadesine yer verilmiştir En çok ifade edilen kök değer *saygı* değeridir. Daha sonrasında *sorumluluk* değeri gelmektedir. Tekrar edilen diğer kök değer ifadeleri ise sırasıyla *adalet*, *dostluk* ve *sevgi*'dir diyebiliriz.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarında yer verilen değerleri tespit etmek amacıyla yapılan bu çalışma sonunda ilk önemli bulgu, güncel olan öğretim programında değerler eğitimi doğrudan yer verildiğidir. Değerler doğrudan verilmiş olup, hangi kazanımla verilmesi gerektiği de belirtilmiş ve sınırlandırılmıştır. Ayrıca güncel olan 2017 yılında kabul edilen Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında değerler eğitimi özel bir başlık ayrılmıştır. Her sınıf düzeyinde bir değer listesi bulunmaktadır. Değerler, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiş, bütün eğitim-öğretim sürecinin her biriminde yer almıştır. Öğrenci merkezli tasarlanan yeni programda yer verilen kazanımların, değerler açısından farklı bir anlayışla yeniden yapılandırıldığını söyleyebiliriz. Şimdiye kadar olan tüm programlarda değerler eğitimi doğrudan veya dolaylı olarak yer verilmiştir. Ancak son yıllarda değerler eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalar sonrasında yeniden tasarlanmış olan öğretim programlarında doğrudan bir program ögesi olarak ele alınmıştır. Çağa ayak uydurabilme çabası ile toplum ihtiyaçlarına cevap verebilmek için Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı yeniden tasarlanmıştır. Milli ve manevi değerlerin kazandırılmasına giderek önem verildiği ve doğrudan ifadelerin yer aldığı görülmektedir.

Çalışmanın konusunu oluşturan Görsel Sanatlar Dersi Öğretim programlarının giriş kısmında yer alan genel amaçlar ve açıklamalar içinde pek çok değere yer verilmiştir. 2006 İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında en çok vurgulanan kök değer; *sevgi*, 2013 İlkokul ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında en çok vurgulanan kök değerler; *dürüstlük*, *öz-denetim*, *saygı* ve *sorumluluk*, 2017 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında en çok vurgulanan kök değerler ise; *saygı*, *sorumluluk* ve *vatanseverlik*'tir.

2006 İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında değerler eğitimi ile ilgili kazanımlarda en çok vurgulanan kök değer; *sorumluluk*, 2013 İlkokul ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı kazanımlarında; *sevgi* ve *saygı*, 2017 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı kazanımlarında ise; *saygı*'dir.

Bu bilgiler doğrultusunda, son güncel programda en çok vurgulanan kök değerler *saygı*, *sorumluluk* ve *vatanseverlik* değerleridir diyebiliriz. Son zamanlarda karşılaştığımız veya maruz

kaldığımız olumsuz davranışlar ve olayları düşündüğümüzde en çok hatırlamaya ihtiyaç duyduğumuz değerlerin çalışma sonucunda ortaya çıkan değerlerle örtüştüğünü söyleyebiliriz.

Toplumlarda ahlaki sorunlardaki artış değerler eğitimi konusuyla doğrudan ilişkilidir. Bu sebeple değerler ve eğitimi konusu gündeme gelmiş ve bu çalışmada olduğu gibi birçok araştırmannın da konusu olmuştur. İyi insan, iyi vatandaş, çevresi ile uyumlu, karakterli ve değerlerini davranış haline getirmiş bireylerin yetiştirilmesi eğitimin hedeflerinden biridir. Değerler eğitiminde öğrencilerde sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik oluşturmak amaçlanmaktadır. Hem hayata hazırlamak hem de iyi insan yetiştirmektir. Öğrencilerin Görsel Sanatlar Eğitimi yoluyla kazanacakları bilgi, deneyim ve davranışlar onların iyi birer vatandaş olmalarında etkili olacaktır. Görsel Sanatlar dersinin kendine has bir işleniş şekliyle, etkinlikleriyle öğrencilerin dikkatini çekecek ve her yaş grubu öğrenci için eğlenceli bir hal alabilecek değerler eğitimi ile karakterli yurttaş yetiştirmek konusunda etkili olacaktır.

Bu çalışma bulgularından hareketle şu önerilerde bulunulmuştur: Kazanımlarda ifade edilen değer ifadelerinin öğretmenler ve öğrenciler tarafından nasıl algılandığı, Görsel Sanatlar dersinde nasıl işlendiği, değerlerin hangi etkinlik ile etkili bir şekilde verilebileceği konusunda araştırmalar yapılabilir. Aynı zamanda Görsel Sanatlar dersine giren öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik uygulama yönünde hizmet içi eğitimler verilebilir ve üniversitelerde Görsel Sanatlar dersinde değerler eğitimi ile ilgili bilimsel çalışmalar arttırılabilir.

KAYNAKÇA

- Aydın, M. Z. (2010). *Okulda Değerler Eğitimi*. Erişim: 14.03.2018 tarihinde <http://www.mehmetzekiaydin.com/makaleler/2010-34.pdf> adresinden indirilmiştir.
- Bekdemir, Ü.,Işkın, P. (2017). “Sosyal Bilgiler 6. Ve 7. Sınıf Çalışma Kitabı Etkinliklerinin Doğrudan Verilmesi İstenen Değerleri Karşılama Düzeyinin İncelenmesi”, *TurkishStudies*, International PeriodicalfortheLanguages, LiteratureandHistory of TurkishorTurkic Volume 12/4, p. 71-90 DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11248>.
- Gel, Y. (1994). “Sanat Eğitimi ve Yaratıcılık”. *Çağdaş Eğitimde Sanat* (s. 37-51). İstanbul: Demet Yayıncılık.
- Kırıçoğlu, O. T. (1991). *Sanatta Eğitim Görmek, Anlamak, Yaratmak*. Ankara: Eğitim Kitabevi.
- İpşiroğlu, N. (1994). “Duyu Algıların Eğitimi”. *Çağdaş Eğitimde Sanat* (s. 13-20). İstanbul: Demet Yayıncılık.
- MEB (2009). *İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2017). *Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1-8. Sınıflar)*. Erişim: 14.03.2018 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=358> adresinden indirilmiştir.
- Turan, R.,Ulusoy, K. (2014). *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi*. Ankara: Pegem A Akademi.
- Ulusoy, K.,Dilmaç, B. (2014). *Değerler Eğitimi*. Ankara: Pegem A Akademi.
- Yaşaroğlu, C. (2013). “Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi”. *TurkishStudies*, International PeriodicalForTheLanguages, LiteratureandHistory of TurkishorTurkic Volume 8/7 Summer 2013, p. 849-858.
- Yıldırım, T. (2017). “Yeni Ortaöğretim Tarih Ders Programları ve 9. Sınıf Tarih Ders Kitabında Değerler Eğitimi”. *TurkishStudies*, International PeriodicalfortheLanguages,

LiteratureandHistory of TurkishorTurkic Volume 12/33, p. 557-572 DOI Number:
<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12533>.

Yıldırım, A.,Şimşek, H. (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Türk Dil Kurumu (TDK).*Güncel Türkçe Sözlük*.Erişim: 10.03.2018 tarihinde
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5aa3d8819a0dc5.57907700adresinden indirilmiştir.